

Dato: 02.11.2023

Til Olje- og energidepartementet v/statsråd Terje Aasland

Innspillsnotat til stortingsmelding om flom og skred

Fremtind takker for muligheten til å komme med innspill i forbindelse med utarbeidelsen av en ny stortingsmelding om flom og skred. Vi har to innspill og en oppfordring knyttet til dem.

Naturskade defineres som skade som direkte skyldes naturulykke i form av skred, storm, flom mv. Årsaken ligger ofte i værhendelser, men også i menneskelige naturinngrep. Begge årsakene forsterkes av klimaendringene – og begge treffer i dag den private solidariske naturskadeforsikringsordningen. Med det økende omfanget av klima- og værhendelser, som koster stadig mer, er vi bekymret for at dette vil sette ordningen under for stort press.

Det mest lønnsomme for klima og økonomi er å unngå at skader skjer. Vi mener derfor også at myndighetene må forsterke innsatsen på forebyggingsarbeidet på nasjonalt nivå, for å sikre helhetlige løsninger for større områder og et statsbudsjett som gjenspeiler disse behovene.

Naturskapte og menneskeskapte hendelser

Naturskade defineres som skade som direkte skyldes naturulykke i form av skred, storm, flom mv. Naturskapte skred vil ofte være forårsaket av vann. Det kan være vann som trenger ned i sprekker og gjør fjellmasser ustabile og over tid raser ut, eller store mengder vann på kort tid som gjør at jord, leire eller sørpe løsner. Andre årsaker til skred kan være inngrep i terreng – som graving, utspregning, utfylling eller veiarbeid. Altså menneskeskapte.

I dag fungerer naturskadeforsikringsordningen slik at enhver definert naturulykke som fører til skader dekkes over den private solidariske ordningen. Hvis skred utløses og treffer en forsikret gjenstand direkte, så er det per definisjon en naturulykke. Om skredet er utløst av menneskelige inngrep, er dette kun relevant for å vurdere eventuell avkortning eller regress – ikke om det er en naturulykke eller ei. Naturskadeerstatningen kan reduseres, men det skal en del til for at det faktisk skjer.

Den samme logikken gjelder for flom. Vann finner ny vei når de eksisterende veiene ikke har tilstrekkelig kapasitet til å ta unna; enten det er små eller store vassdrag som renner over sine bredder eller styrtregn som gir tilbakeslag og store mengder overvann på grunn av underdimensjonerte rør i tettbebygde strøk. Ofte er også her menneskelig aktivitet årsak til at store og stadig dyrere skader oppstår.

Stadig mer av Norges areal bygges ut, med tilhørende utspregninger og gravinger, og nye boligområder etableres gjerne i attraktive omgivelser nær elven. Om menneskelige naturinngrep forårsaker skred eller flom, skal det da regnes som naturulykker som skal belastes en privat solidarisk forsikringsordning? Eller skal man se nærmere på lovforklningen og begrense forsikringsutbetalingene til rene naturskader, altså til skred som ikke er utløst av menneskelige handlinger.

Et viktig prinsipp i forsikring er at skader må være «plutselig og uforutsett». Er det «plutselig og uforutsett» om menneskelige handlinger har forårsaket skred eller flom? Dette må avklares.

Uansett kan og bør det legges inn insentiver som hindrer eller avverger menneskelig aktivitet som kan føre til naturulykker.

Myndighetene må forsterke innsatsen på forebyggingsarbeidet

Det stadig økende skadeomfanget etter ekstremvær utfordrer samfunnssikkerheten, og kostnadene for samfunnet og for den enkelte innbygger øker. Behovet for klimatilpasning blir derfor stadig mer prekært.

Og det lønner seg å forebygge. Én krone investert i tiltak kan gi seks kroner tilbake til samfunnet i sparte skadekostnader*. Som forsikringsaktør kan vi gi kundene våre incentiver til å forebygge gjennom pris og vilkår, men forebygging vil som oftest være nødvendig for større geografiske områder som en helhet. Effektiv klimatilpasning vil kreve gjennomtenkte og helhetlige løsninger, og det forutsetter et vesentlig statlig og kommunalt engasjement.

Målet fra 1979 med en privatisert solidarisk forsikringsordning til dekning av naturskader var å frigjøre offentlige midler til bruk i arbeidet med forebygging av skader. Fordelingen skulle være at stat og kommune tar det praktiske og økonomiske ansvaret for det forebyggende arbeidet, mens den enkeltes trygghetsbehov ved en uforutsett naturulykke skulle dekkes gjennom en privat solidarisk forsikringsordning. Dette mener vi er viktig å opprettholde.

Vi tror at samfunnet fortsatt er tjent med en privatisert løsning som sikrer bredest mulig forsikringsdekning. Naturskadeordningen i Norge er unik i internasjonal sammenheng. Selv om vi i dag har mye bedre verktøy enn tidligere til å forutsi hvor skader kan inntreffe, gjør klimaendringene denne utviklingen uforutsigbar. Naturskadeordningen settes under stort press fordi skadeutbetalingene fra naturskader blir så høye. Det er derfor behov for å tenke nytt og bredere på forebyggingsarbeidet på nasjonalt nivå. Myndighetene må trappe opp arbeidet med å sikre større områder, og behovet for klimatilpasning burde vært bedre gjenspeilet i det fremlagte statsbudsjettet.

Oppsummering

Vi i Fremtind har store forventninger til stortingsmeldingen om flom og skred, og mener det er behov for

1. en gjennomgang av definisjonene av naturskader for å skjerpe inn hva som hører inn under en privat solidarisk naturskadeforsikringsordning og ikke – og samtidig plassere ansvaret der det hører hjemme
2. mer helhetlige løsninger på forebyggingsarbeidet på nasjonalt nivå, og et statsbudsjett som gjenspeiler behovet for å sikre større områder mot naturskade

Turid Grotmoll

Konsernsjef i Fremtind Forsikring

Visepresident i NHO

Styremedlem i Skift og leder i CEO-arbeidsgruppen for klimatilpasning i Skift

**Ref. et forprosjekt fra Menon Economics om samfunnsøkonomisk lønnsomme klimatilpasningstiltak*